د لمانځه زده کړه

لیکنه

ډاکټر/ عبد الله بن احمد الزید

ژباړه

عبد النافع ژلال

ح وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٤هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

الزيد ، عبد الله

تعليم الصلاة. / عبد الله الزيد .- الرياض، ١٤٢٤هـ.

٦٤ ص ، ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٩-٤٤٣-٢٩-٩٩٦٠

(النص باللغة البشتو)

١- الصلاة أ- العنوان

ديوي ٢٥٢,٢ ١٤٢٤/٥٩١٩

رقم الإيداع : ١٤٢٤/٥٩١٩

ردمك : ٩-٤٤٣-٢٩-٩٩٦٠

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سريزه

الحمد لله وحده، والصلاة والسلام على رسول الله محمد بن عبد الله ﷺ، أما بعد:

له ما څخه څو څو ځلي وغوښتل شو چي دلمانځه په باره کي چي داسلام دوهم رکن دی، يو مختصر او جامع کتاب وليکم چي دلمانځه په اساسي احکامو باندي مشتمل وي، او نورو ژبو ته دترجمه کولو وړ وي. نو ما تقريباً ټول هغه کتابونه را غونډ* کړل کوم چي دلمانځه په باره کي ليکلي شوي وو، او دا خبره را ته په ډاګه* شوه چي دغه هر کتاب د لمانځه دمختلفو اړخونو* څخه يوه اړخ ته اشاره کړي ده، (مثلا) ځينو کتابونو دلمانځه د اداء کولو طريقه او کيفيت ذکر کړی وو، خو دهغه اهميت او فضيلت ته به يي اشاره نه وه کړې، او ځينو نورو دهغو اختلافي مسائلو تحقيق کړی وو کوم ته چي يو عام وګړی

په لومړۍ مرحله کي اړتيا نلري..

نو ما دا غوره وګڼل* چي دلمانځه هغه مهم مسائل را غونډ کړم چي يو مسلمان ته يي زده کړه او پر ځای کول حتمي او لازمي دي، او دهري مسئلي سره مي دقران او سنت څخه دليل ذکر کړ، اختلافي او اوږده تفصيلي مسائل مي پريښودل، او دلوستونکي دزياتي استفادي لپاره مي داسي طريقه غوره کړه چي هم مختصره او هم ټولو مسائلو ته شامله وي، او نورو ژبو ته يي ژباړه هم آسانه وي.

له الله ﷻ څخه غوارم چي دا کتاب (دلوستونکو* لپاره) ګټور او داستفادې وړ وګرځوي.

إنه سميع مجيب، والله الموفق،،،

ډاکټر/عبد الله بن احمد الزيد

رياض-١/١/١۴١۴هـ

يادونه: دکومي کلمي په خوا کي چي د ستوری (*) نښه ده، هغه کلمه دکتاب په پای کي په لست کي مرادفه معنا لري، نو دمرادفي معنی لپاره دي نوموړي لست ته مراجعه وشي. (ژباړن)

لومړنی خبري

لـه پیغمبر ﷺ څخـه پـه صحیح حدیث کي راغلي دي چي فرمايي: «بُنِيَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةَ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ، وَإِيتَاءِ الـــزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ الْبَيْتِ لِمَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً».

تـــرجمه: اسلام په پنځو (بنیادونو) باندي جوړ دی: (یدې) اقـرار کول چي بیله الله ﷻ څخه دعبادت وړ او حق معـبود* نشـته، او محمـد ﷺ دالله پیغمبر دی، او لمونـځ کــول، او زکــات ورکــول، او روژه نــیول، او دکعبي شـریفي حـج کـول -دهغـه چا لپاره چي هغې ته دتللو وس او توان ولري-.

دا حدیث شریف داسلام پنځه ارکـانو تـه شـامل دی، او هغه دادي:

لومړی رکن: ددې کلمې ویل (لا إله إلا الله محمد رسول الله):

ددې کلمې معنی داده: چې بیله یو الله څخه بل هیڅوك دعبادت وړ او حق معبود نشته. نو (لا إله) دټولو هغو معبودانو (خدایانو) نفي کوي چې بیله الله ﷻ څخه یې عبادت کیږي، او (إلا الله) دهغه الله لپاره چې شریك نلري دعبادت اثبات کوي، الله ﷻ فرمایي:
﴿شَهِدَ اللّهُ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ وَالْمَلاَئِكَةُ وَأُوْلُواْ الْعِلْمِ قَآئِمَاً بِالْقِسْطِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ [آل عمران: ١٨]

ترجمه: الله او ملائکو او دعلم خاوندانو پدې شاهدي ادا کړې ده چې بیله الله څخه بل هیڅوك دعبادت وړ او حق معبود* نشته، پداسې حال کې چې (په عدل سره دکائناتو) پالل او تدبیر* (دهغه) په لاس کې دي، نشته بیله الله څخه بل دعبادت وړ معبود*، هغه بنه غالب او بنه حکمت والا دی.

او د (لا إله إلا الله) ویلو، او شاهدي ورکولو کې،

په دريو شيانو سره اقرار كول دي:

لومړی: د الوهيت توحيد:

او هغه دادی چي يواځي الله ﷻ دټولو عبادتونو او بندګۍ مستحق وبلل شي، او په هيڅ ډول دا (عبادتونه) بيله* الله ﷻ څخه دبل چا لپاره ونه شي.

او دا هغه توحيد دی چي ټول مخلوقات دهغه لپاره پيدا شويدي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاريات: ٥٦]

ترجمه: او ما پيريان او انسانان ندي پيدا كړي مګر ددي لپاره چي (يواځي*) دوی زما عبادت وكړي.

او دهمدي هدف لپاره الله ﷻ پيغمبران را ليږلي، او كتابونه يې نازل كړي دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللّهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ﴾ [النحل: ٣٦]

ترجمه: او په تحقيق سره موږ په هر (پخواني) امت

کي يو پيغمبر ليږلی وو (چي دوی ته امر وکړي پدي) چي تاسو (يواځي*) دالله عبادت وکړئ، او له باطله معبودانو څخه ځان وساتئ.

او شرك دتوحيد ضد دی، نو کله چي دتوحيد معنی دا شوه: چي يواځي ښايي دالله عبادت وشي، نو بيله* الله نه دبل چا په کمه اندازه عبادت کول هم شرك ګڼل کيږي، نو که څوك په خپل اختيار سره بيله الله نه دبل چا هر ډول عبادت وکړي: مثلا دهغه لپاره لمونځ وکړي، يا روژه ونيسي، يا سوال ځني* وکړي، يا نذر ورته ومني، يا کوم څاروی ورته حلال کړي، يا د مړي نه مدد اومرسته وغواړي، او يا داسي نور، نو دا په حقيقت کي* له الله سره شريك نيول دي، او شرك له ټولو نه لويه ګناه ده چي (دمسلمان) ټول نيك اعمال له مينځه* وړي.

دوهم: د ربوبيت توحيد:

او هغه دادی چي انسان پدي اقرار وکړي چي

يواځې* الله ﷻ (دمخلوقاتو) پيدا کونکی، روزي ورکونکی، ژوند ښونکی، مرګ راوستونکی، (دکائناتو) پالونکی، او داسمانونو او ځمکو څښتن دی. او پدي سره اقرار کول دهغه فطرت (تقاضا) ده په کوم چي الله ﷻ مخلوقات پيدا کړيدي، تردې پوري چي په کومو مشرکينو کښي چي زموږ پيغمبر محمد ﷺ راليږل شوی وو، هغوی هم پدي توحيد اقرار کاوه او ترينه منکر نه وو، الله ﷻ فرمايي: ﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاء وَالأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ السَّمْعَ والأَبْصَارَ وَمَن يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيَّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ الأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللّهُ فَقُلْ أَفَلاَ تَتَّقُونَ﴾ [يونس: ۳۱]

ترجمه: (اې پيغمبره مشرکينو ته) ووايه چي څوك تاسو ته له آسمان او ځمکي نه روزي* درکوي؟ او څوك دغوږونو او سترګو مالك دی؟ او څوك ژوندی له مړي نه او مړی له ژوندي څخه راوباسي؟ او څوك

د (ټولو) کارونو تدبير او پالل کوي؟ نو ژر به هغوی ووايي: چي الله (دا ټول کارونه کوي)، نو ورته ووايه چي آيا تاسو (د الله څخه) نه ويريږئ؟.

او له انسانانو نه ډير کم داسي خلك شته چي د ربوبيت له توحيد نه يې په ښکاره انکار کړيدی، او په باطن کي له خپل ځان سره په هغه باندي عقيده لري، خو يوائي* دتکبر او عناد په وجه يې له هغه نه (په ظاهره) انکار کړيدی، لکه څرنګه چي الله ﷻ فرمايي: ﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾ [النمل: ١٤]

ترجمه: او د دغو (آياتونو څخه) دوی دظلم او سرکشۍ د وجهي انکار وکړ، پداسي حال کي چي زړونو يې په هغه يقين او باور درلود.

دريم: د اسماء (نومونو) او صفاتو توحيد:

د اسماء او صفاتو توحيد دادی چي دالله په هغو صفاتو ايمان ولرو چي دخپل ځان لپاره يې ثابت

کړي، او يا پيغمبر ﷺ د الله ﷻ لپاره دغه نومونه او صفتونه ثابت کړي وي، او هغه پداسي شکل سره ثابت کړو چي د الله ﷻ دشان او شوکت سره لائق او مناسب وي، بي لدې چي دهغه په کيفيت او څرنګوالي پوه شو، او يا يې بيان کړو، او بيله دي چي هغه دمخلوقاتو له صفاتو سره مشابه او يو شان وګڼو، او يا يي په اصلي معنى کي تغير راولو، او يا ورنه انکار وکړو، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلِلَّهِ الأَسْمَاء الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا﴾ [الأعراف: ١٨٠]

ترجمه: او خاص الله لره ډير ښه او ښايسته نومونه دي، نو (الله ﷻ) په هغو (نومونو) سره وبولئ.

او الله ﷻ فرمايي: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ البَصِيرُ﴾ [الشورى: ١١]

ترجمه: دالله په شان* او څېر بل هيڅ شى نشته، او هم هغه ښه اوريدونکى او ښه ليدونکى دى.

نـو پـه (لا إله إلا الله) ویلـو کـي ددي (پـورتنـیو) دریـو شـیانـو اعـلان او پـه هغـو اقـرار دي، نـو هغـه څـوك چـي (لا إله إلا الله) پـه خـوله سـره ووایـي او پـه معنـی یـي پـوه شـي، او دهغـې مطابق عمـل وکـړي، یعنـي الله تـه شریك پیـدا نکـړي، او یواځـي هغـه دعبادت لائـق وبولـي، نـو دا (سـړی) حقیقـي مسـلمان دی، او هغـه څـوك چـي دغـه کلمـه پـه خـوله سـره ووایـي، او دهغـې مطابق پـه ظاهره سـره عمل وکـړي، خـو پـه زړه کـي پـه هغـې عقیده ونلري، نـو دا (سـړی) منافق دی، او هغه څوك چـي دغه کلمه پـه خـوله ووایـي، او دهغـې پـه خلاف عمـل وکـړي، نـو دا (سـړی) کافـر دی، کـه څـه هـم دا کلمـه پـه وارو* وارو ووایـي (بیـا هـم مسـلمان نـه بلل کیـږي).

او پـه (محمـد رسـول الله) بـانـدي شـهادت* ویلـو معنـی داده: چـي پـه هغـه دیـن او رسـالت بـاندي ایمان راوړو کـوم چـي محمـد ﷺ دالله جَلَّ جَلَالُهُ لـه جـانـبه مـوږ تـه

راوړی دی، او په کومو چې يې امر کړی دهغه اطاعت وشي، او له کومو شيانو نه چې يې منع کړيده له هغو نه ډډه وکړي شي، او دا چې (دمسلمان) ټول اعمال او عبادتونه به دپيغمبر ﷺ دشريعت او سنت مطابق وي، لکه څرنګه چې الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي: ﴿لَقَدْ جَاءكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ [التوبة: ١٢٨]

ترجمه: په رښتيا سره (ای مسلمانانو) تاسو ته ستاسو له جنس څخه پيغمبر راغلی دی، چې ډير سخت او درونډ دی پر ده باندي هغه څه چې تاسو ته تکليف رسوي، (او) په تاسو باندي ډير حرصناك دی، (او) پر مومنانو باندي مشفق او مهربان دی.

او فرمايي: ﴿مَّنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللّهَ﴾ [النساء: ٨٠]

ترجمه: څوك چې دپيغمبر ﷺ اطاعت کوي، نو

(په حقيقت سره) هغه دالله ﷻ اطاعت کړی دی.

او فرمايي: ﴿وَأَطِيعُواْ اللّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ [آل عمران: ١٣٢]

ترجمه: او دالله او د(هغه) دپيغمبر اطاعت وکړئ (حکم ومنئ)، ددې لپاره چي په تاسو رحم وشي.

او فرمايي: ﴿مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾ [الفتح: ٢٩]

ترجمه: محمد دالله ﷻ پيغمبر دی، او هغه کسان (صحابهٔ کرام) چي لده سره دي (هغوی) پر کفارو سختګير، او په خپلو مينځونو کي مهربان او زړه سواندي دي.

دوهم او دريم رکن: لمونځ کول، او زکات ورکول:

الله ﷻ فرمايي: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلاّ لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاء وَيُقِيمُوا الصَّلاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ

وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ﴾ [البينة: ٥]

ترجمه: او دوی ته امر نه دی کړي شوی مګر پدي (خبره) چي يواځي دالله ﷻ عبادت وکړي، پداسي حال کي چي عبادت به يې خاص (الله) لره وي، او له باطل نه به حق ته راګرځيدونکی او مايل وي، او لمونځ دي اداء کړي، او زکات دي ورکړي، او همدا (امر کړي شوي کارونه) محکم* او کلك دين دی.

او فرمايي: ﴿وَأَقِيمُواْ الصَّلاَةَ وَآتُواْ الزَّكَاةَ وَارْكَعُواْ مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾ [البقرة: ٤٣]

ترجمه: او لمونځ بنه اداء کړئ، او زکات ورکړئ، او له رکوع کونکو سره رکوع وکړئ (يعني له لمونځ کونکو سره لمونځ وکړئ).

او لمونځ هغه رکن دی چي موږ به په راتلونکو صفحو کي دهغه احکام بيان کړو.

او زکات هغه (معينه اندازه مال) دی چي د

مـالدارو خلکـو* د مـالونو څخـه اخيسـتل کـيږي او فقـيرانو او نـورو د زکـات مسـتحقو کسـانو تـه ورکـول کـيږي، او هغـه داسلام دارکانو څخه يو لوی رکن دی، چـي پـه هغـه سره اجتماعـي لاسنيونه* او دافـرادو پـه مينځ کي يو له بل سره مرسته او تعاون کول مينځ ته راځـي، او پدي شـکل سره يې فقـير او محـتاج لره په مـالدار سړي بـاندي دا حـق ګرځولی دی چي بيله کوم احسان او منت نه (ورته زکات ورکړي).

څلورم رکن: د رمضان دمياشتي روژه:

الله ﷻ فــرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّـيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [البقرة: ١٨٣]

تـرجمه: اې مومـنانو پـه تاسـو بـاندي روژه فـرض کـړې شويده، لکه څنګه چي په هغو کسانو فرض کړې شوې وه چي له تاسو نه مخکي وه (يعني پر مخکيني امتونو باندي)، تر څو (له الله نه) وويريږئ.

پنځم رکن: حج کول دهغه چا لپاره چي د تلو راتلو طاقتـ* او قدرت يي ولري:

الله ﷻ فرمايـي: ﴿وَلِلّه عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ الله غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ [آل عمران: ٩٧]

ترجمه: او الله تعالى لره پر خلكو* باندي دبيت الله حج كول (فرض) دي دهغه چا لپاره چي هغې ته دتلو راتلو طاقت* او قدرت ولري، او څوك چي كافر شو (ويې نه مانه دغه حكم) نو بيشكه الله د ټول عالم نه بې پرواه دى.

دلمانځه اهمیت*

له مخکینیو خبرو څخه څرګنده* شوه چي لمونځ په اسلام کي لوی ارزښت* او مقام لري، او هغه داسلام دارکانو څخه دوهم داسي رکن دی چي بیله هغه داداء کولو نه (دچا) اسلام نشي صحیح کیدای، او د لمانځه په باره کي سستي او بي پروایي کول دمنافقینو له صفاتو څخه شمیرل کیږي، او (په مکمل ډول سره) پریښودل یي کفر او ګمراهي ده، چي په هغه سره انسان داسلام له دایري نه وزي، لکه څنګه چي پیغمبر ﷺ په صحیح حدیث کي فرمایي: «بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الْكُفْرِ وَالشِّرْكِ تَرْكُ الصَّلاةِ».

ترجمه: د سړي او د کفر او شرک په مینځ کي (جلاکونکی حد) دلمانځه پریښودل دي. او فرمایي: «الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ الصَّلاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ»، ترجمه: کوم عهد او پیمان چي زمونږ او ددوی

(کافرانو) تر مینځ دی هغه لمونځ دی، چا چې هغه پرېښود نو په رښتیا سره هغه کافر دی. (دا حدیث ترمذي روایت کړیدی، او هغه یې حَسَن بللی دی).

لمونځ داسلام بنیاد او اساس دی، او هغه دالله ﷻ او بنده په مینځ کې رابطه ده، لکه څنګه چې پیغمبر ﷺ په صحیح حدیث کې فرمایي: «إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى يُنَاجِيْ رَبَّهُ».

ترجمه: کله چې له تاسو نه یو تن لمونځ کوي نو هغه دخپل خدای سره راز او نیاز* کوي. او لمونځ دالله ﷻ سره دبنده دمحبت لرلو، او دهغه دنعمتونو دقدر کولو علامه او نښانه ده، او ددې وجې نه چې لمونځ لوی ارزښت او فضیلت لري، نو ځکه خو له ټولو نه اولینه فریضه ده چې پر پیغمبر ﷺ باندې فرض شویده، او لمونځ پدې امت باندې دمعراج په شپه په اسمان کې فرض شوی دی، او چې کله له پیغمبر ﷺ نه پوښتنه* وشوه چې له ټولو نه غوره*

عمل کوم دی؟ هغه وفرمایل: «الصَّلاةُ عَلَى وَقْتِهَا»، یعنې: لمونځ کول په خپل وقت کې. (دا حدیث بخاري او مسلم روایت کړی دی).

او الله ﷻ لمونځ دګناهونو دپاکیدلو سبب ګرځولی دی، پیغمبر ﷺ فرمایلي دي: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْراً بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّات، هَلْ يَبْقَى مِنْ دَرَنه شَيْءٌ؟» قَالُوا: لا يَبْقَى مِنْ دَرَنه شَيْءٌ، قَالَ: «فَذَلِكَ مَثَلُ الصَّلَوات الْخَمْسِ يَمْحُو اللهُ بِهِنَّ الْخَطَايَا»؟

ترجمه: آیا تاسو ته معلومه ده که له تاسو نه دیو کس دکور ددروازې مخې ته یوه ویاله* وي او هره ورځ په هغه کې پنځه ځله ولامبي*، نو ایا دده (په بدن) کې به څه خیري* پاتې شي؟ (صحابه وو ﷺ) وویل: نه، هیڅ خیري* به پاتې نشي، (پیغمبر ﷺ) وفرمایل: نو دا (په ورځ کې) دپنځو لمونځونو مثال دی، چې الله ﷻ دهغه په وجه (دلمونځ کونکي) ګناهونه بخښي. (دا

حديث بخاري او مسلم روايت کړيدی).

او په حديث کي له پيغمبر ﷺ نه راغلي دي: چي هغــه کله لدي دنيا نه رحلت کاوه، اخيري وصيت او اخيرنۍ خبره يي داوه: «چي دلمانځه په باره کي، او دهغو (مريانو*) په باره کي چي ستاسو تر لاس لاندي دي، له الله نه وويرېږئ». (دا حديث احمد او نسائي او ابن ماجه روايت کړی دی).

الله ﷻ پــه قــرآن کــريم کــي دلمانځــه او لمونــځ کونکو ډير لوی فضيلت او شرف ذکر کړی دی، له ټولو طاعتونو او عبادتونو نه يې دلمانځه زياته يادونه کړيده، او دهغــه پــه بــاره کــي يــي خصوصي توصــيه کړيده، الله ﷻ فــرمايي: ﴿حَـافِظُواْ عَلَى الصَّلَوَاتِ والصَّلاَةِ الْوُسْطَى وَقُومُواْ لِلّهِ قَانِتِينَ﴾ [البقرة: ۲۳۸]

تــرجمه: پــر (ټولــو) لمونځونــو بــاندي محافظــت وکـړی، او (پــه خاصــه توګــه) پــه مينځنــي (مازديګــر) لمونـځ بـاندي، او (پـه لمانځـه کـي) الله تـه پـه ويـره (او

ادب) سره ودرېږي.

او فرمايي: ﴿وَأَقِمِ الصَّلاَةَ إِنَّ الصَّلاَةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاء وَالْمُنكَرِ﴾ [العنكبوت: ٤٥]

ترجمه: او لمونځ ښه اداء کړی، په رښتيا سره لمونځ (انسان) له بي حيايي او بدو کارونو څخه منع کوي.

او فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اسْتَعِينُواْ بِالصَّبْرِ وَالصَّلاَةِ إِنَّ اللّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ [البقرة: ١٥٣]

ترجمه: ای مومنانو (له الله نه) په صبر او لمونځ کولو سره مدد وغواړی، په رښتيا سره چي الله له صبر کونکو سره دی.

او فرمايي: ﴿إِنَّ الصَّلاَةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا﴾ [النساء: ١٠٣]

ترجمه: په تحقيق سره لمونځ پر مومنانو باندي معين او ټاكلی وخت کي فرض دی.

الله ﷻ دهغه چا لپاره چي لمونځ نکوي (سخت) عذاب واجب کړی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا﴾ [مريم: ٥٩]

ترجمه: نو وروسته لدوی نه داسي خليفګان* راغلل چي لمونځ يي ضايع کړ (او نه يي اداء کاوه) او په شهوتونو پسي لاړل، نو دوی به (ژر) له بد عاقبت سره (په دوږخ کي) مخامخ شي.

او الله ﷻ په خپل مبارك كتاب (قران) کي ددي خبري بيان کړيدی چي دمجرمانو او ګنهګارانو ودوږخ* ته دداخليدلو اولين سبب دلمانځه پريښودل دي، هغه فرمايي: ﴿مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ * قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ﴾ [المدثر: ٤٢-٤٣]

ترجمه: (له دوږخيانو* نه به پوښتنه وشي چي) کوم شي تاسو دوږخ ته داخل کړی؟ هغوی به ووايي: چي

موږ له لمونځ کونکو څخه نه وو (نو ځکه دوږخ ته راوستل شوي يو).

او پيغمبر ﷺ فرمايلي دي چي څوك دسهار* او مازديګر* لمونځ وکړي نو هغه به جنت ته لاړ شي، لکه څنګه چي په صحيح حديث کي راغلي دي: «مَنْ صَلّى البَرْدَينِ دَخَلَ الْجَنَّةَ».

ترجمه: څوك چي دسهار او مازديګر لمونځ وکړي، جنت ته به لاړ شي.

لمونځ په ټولو اسماني اديانو کي يو عام او ښکاره عبادت دى، چي معنى او مفهوم يي دادى چي (مسلمان) يواځي هغه الله ته تسليم شي او کامل اطاعت يي وکړي چي هيڅ شريك او ساري* نلري- ، او لمونځ انسانانو ته دتقوى، انکسار، الله ته رجوع کولو، صبر، جهاد، او توکل کولو تربيه* ور کوي، او دا هغه ظاهري عبادت دى چي دلمونځ کونکي په ايمان، او دالله رب العالمين په بندګۍ کي دهغه په

ریښتنولۍ او صداقت دلالت کوي.

نو پر هر مسلمان باندي فرض دي چي په دوامدار شکل سره لمونځونه په خپلو وختونو کي په هغه طریقه سره اداء کړي چي الله ﷻ مشروع کړیده، تر څو پدي توګه دالله ﷻ او د پیغمبر ﷺ اطاعت پر ځای کړي، او دهغه له غضب او دردونکي عذاب څخه ځان وژغوري*.

طهارت یا دلمانځه لپاره پاکوالی

دا طهارت دبدن*، جامو، او دلمانځه دځای پاك ساتلو ته شامل دی.

* دبدن پاکوالی په دوو شیانو سره کیږي:

لومړی: غُسل (ځان مینځل):

چې دجنابت*، حیض، او نفاس نه وروسته کیږي، پداسي شکل سره چې ټول بدن او ویښتان* په اوبو سره دپاکوالي په نیت ومینځي*.

دوهم: اودس کول:

الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلاةِ فاغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُواْ بِرُؤُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَينِ﴾ [المائدة: ٦]

ترجمه: اي مومنانو کله چې لمانځه ته دولاړیدلو (نیت او اراده) وکړی، نو خپل مخونه، او لاسونه تر څنګلو* پوري ومینځئ، او پر خپلو سرونو باندي

مسح وکړئ، او خپلي پښي* تر بجلکو* (پنډيو) پوري (ومينځئ).

نو دا مبارك ايت په هغو شيانو مشتمل دی دکومو چي مراعات په اودس کولو کي واجب دی، او هغه شيان دادي:

۱- دمخ مينځل دخولي او پوزي ته اوبو اچولو په شمول.

۲- تر څنګلو پوري دلاسونو مينځل*.

۳- دغوږونو په شمول دټول سر مسح کول.

۴- تر بجلکو* پوري دپښو مينځل.

* او دجامو او ځای پاکوالی دادی چي له مرداری او نجاست (ګندګی) نه لکه: تشي بولي*، ډکي بولي* او نورو نجاستونو (ګندګيو) څخه پاك وساتل شي.

تیمم وهل

لـه هغـو اسـانتیاوو او سـهولتونو څخه چي الله ﷻ مسـلمانانو تـه ورپـه بـرخه کړیـدي، یـو هـم دادی چـي داوبـو دنشـتوالي پـه وخت یـا پـه هغـه صـورت کـي چـي داوبـو اسـتعمالول انسـان تـه ضـرر ولـري، هغـه تـه یـي تـیمم وهـل روا کړیـدی. (دتـیمم طـریقه) پداسـي شـکل سـره ده چـي لاسـونه بـه پـه ځمکـه باندي ووهي او بیـا پـه هغـو سره خپـل مخ او دواړه لاسونه مسـح کړي.

الله ﷻ فـرمایي: ﴿فَلَمْ تَجِدُواْ مَاء فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ﴾ [المائدة: ٦]

تـرجمه: (کـه مـو چـیري اودس یـا غسـل کولـو تـه ضـرورت شـو) او بـیا مـو اوبـه ونه موندلي* نو پـه پاکـه خـاوره سـره تیمم وکـړی، (یعني دواړه لاسونه پـه ځمکـه ووهـی) او خـپل مخونـه او لاسـونه پـه هغـه سـره مسـح کـړی.

عمار رضي الله عنه وايي: پيغمبر ﷺ زه په يو کار پسې واستولم، نو ماته جنابت* پيښ شو، او اوبه مې پيدا نکړې، نو (دپاکوالي لپاره) په خاورو کې داسې ولغړېدم* لکه څنګه چې يو حيوان لغړي (او بيا مې لمونځ وکړ)، او بيا پيغمبر ﷺ ته راغلم او قصه مې ورته بيان کړه، نو ويې فرمايل: «إِنَّمَا يَكْفِيكَ أَنْ تَقُولَ بِيَدَيْكَ هَكَذَا» ثُمَّ ضَرَبَ بِيَدَيْهِ الأَرْضَ ضَرْبَةً وَاحِدَةً، ثُمَّ مَسَحَ الشِّمَالَ عَلَى الْيَمِينِ، وَظَاهِرَ كَفَّيْهِ وَوَجْهَهِ.

ترجمه: تا ته دا کافي وه چې لاسونه دې داسې په (ځمکه) وهلي وای، او بيا يې لاسونه يو ځل په ځمکه ووهل، او بيا يې په چپ (لاس) سره ښی (لاس)، او دلاسونو پنجې او خپل مخ مسح کړی. (دا حديث بخاري او مسلم روايت کړيدی).

فرض لمونځونه

اسلام پر هر مسلمان باندي په يوه ورځ او شپه کي پنځه لمونځونه فرض کړيدي، او هغه: دسهار، غرمي، مازديګر، ماښام، او ماسخوتن لمونځونه دي.

۱- دسهار لمونځ:

او هغه دوه رکعته دی، او وخت يي له دوهمي سپيدي* (هغه پراخه روښنايي چي دشپي لخوا په مشرق کي وي) راختلو څخه تر لمر ختلو پوري دی.

۲- دغرمي لمونځ:

او هغه څلور رکعته دی، او وخت يي دآسمان له مينځ نه دلمر له زوال څخه شروع بيا تر هغه پوري دوام لري چي دهر شي سيوری يو برابر* شي، بيله هغه سيوري نه چي دزوال په وخت کي وي.

۳- دمازديګر لمونځ:

او هغه څلور رکعته دی، وخت يي دغرمي دوخت

لـه وتلو نـه شـروع کـيږي تـر هغـه پـوري چـي دهـر شـی سيوری دوه برابره شي، بيله هغه سيوري نه چي دزوال پـه وخـت کـي وي، او دضـرورت وخـت يـي دلمـر تـر لويدلو پوري دی.

۴- دمابنام لمونځ:

او هغه دري رکعته دی، او وخت يي دلمر لويدلو* نه تر سره شفق* ورکيدلو پوري دی.

۵- دماسخوتن لمونځ:

او هغـه څـور رکعـته دی، وخـت يي دمابنام دوخت لـه ختمـيدلو نـه وروسته بيا دشپي تر دريمي حصي او يا اولي نيمايي حصې پوری دی.

دلمانځه اداء کولو طریقه

وروسته لدي نه چي بدن او دلمانځه ځای په تیر شوي کیفیت سره پاك شي، او مسلمان دلمانځه دوخت له داخلیدلو څخه مطمئن شي، نو قبلې (په مکه مکرمه کي بیت الله شریف) ته دي مخ کړي پداسي حال کي چي کوم فرضي او یا نفلي لمونځ کول غواړي، دهغه اراده او نیت به په زړه کي کوي، او بیا به لاندي افعال په ځای کوي:

۱- اول تکبیر (تکبیر تحریمه) «الله اکبر» به وایي، پداسي حال کي چي دسجدي ځای ته به ګوري.

۲- دتکبیر ویلو په وخت کي به خپل لاسونه داوږو برابر او یا دغوږونو دبرابرۍ په اندازه پورته کوي.

۳- د «الله اکبر» وروسته دغه دوعا لوستل سنت ده: «سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى

جَـــدُّكَ، وَلاَ إِلَهَ غَيْرُكَ»[۱]، او كه وغواړي دا دوعا دي ووايي: «اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَّ بَيْنَ الْمَشْـــرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنَقَّى الـــثَّوْبُ الأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ»[۲].

۴- بيا به وايي «أَعُـــوذُ بَاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»[۳]، او بيا به «الحمد لله» لولي:

---

(۱) ترجمه: الهي! تا په پاكي سره يادوم او ستا پوره ستاينه كوم، او مبارك دى نوم ستا، او اوچت دى شان او شوكت ستا، او بيله تا نه بل څوك د عبادت وړ نشته.

(۲) ترجمه: الهي! زما او زما د ګناهونو تر مينځ دومره لري والى راولې، لكه څنګه چي دي د مشرق او مغرب په مينځ كي لري والى راوستى دى، الهي! ما له خپلو ګناهونو نه داسي پاك كړې لكه څنګه چي سپينه جامه له خيرو نه پاكه كړي شي، الهي! ما له ګناهونو نه په واوره، او اوبو، او ږلۍ سره ووينځې.

(۳) ترجمه: په الله سره د رټل شوي شيطان څخه پناه غواړم، په نامه د الله چي
=

﴿الْحَمْـــدُ للّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * مَالِكِ يَـــوْمِ الدِّينِ * إِيَّاكَ نَعْبُدُ وإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ * اهدِنَا الصِّرَاطَ المُســـتَقِيمَ * صِــــرَاطَ الَّذِينَ أَنعَمتَ عَلَيهِمْ غَيرِ المَغضُوبِ عَلَـــيهِمْ وَلاَ الضَّـــالِّينَ﴾[1]، او لـدې وروسته به «آمين» وايي.

٥- بـيا بـه له قـرآن كـريم نـه هغـه سـورت او يـا هغه آيـتونه لولـي چـي پـه ياد يي وي او ورته اسانه وي، لكه دا ســــورت: ﴿إِذَا جَاء نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ * وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُـــونَ فِـــي دِيـــنِ اللَّهِ أَفْوَاجًا * فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ

ډېر زيات مهربان او پوره رحم لرونكى دى شروع كوم.

(١) تـرجمه: ټولـي غـوره سـتايني يواځـي الله تعـالى لـره دي چـي دټـول عـالم پـالونكى دى. ډېر زيـات مهربـان او پـوره رحـم لـرونكى دى. دجزاء دورځي خـاوند دى. يواځي سـتا عبادت كوو او يواځـي له تا ځخـه مرسته غواړو. مونـږ تـه سـمه لـياره وښيـنه. دهغـو كسـانو لـياره چـي تـا پـر هغـوى بـاندي انعـام كـړى دى، نـه دهغـو كسـانو لـياره چـي وربـاندي غضب كـړې شوى، او نه دګمراهانو لـياره.

وَاسْـــتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا﴾[۱]، او يـا دقرآن كريم بل كوم سورت.

۶- بـيا بـه لـدې نـه وروسـتـه د «اللهُ أَكْبَر»[۲] په ويلو سـره ركـوع كـوي، پداسـي حـال كـي چـي مـلا* بـه يـي سـيده او برابـره وي، او لاسـونه بـه يـي پـر ځنګـنونو* ايښـي وي، او «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيم»[۳] به وايي، او دري ځلي* او يا له هغه نه زيات ويل يې سنت دي.

۷- بيا به د «سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ»[٤] په ويلو سره له

---

(۱) ترجمه: كله چي دالله مرسته او بريالـيتوب رارسيږي. او وويني چي خلك جوپې جوپې د الله په ديـن كي ننوځي. نو خپـل پروردګار په پاكۍ ياد كړه، او له هغـه څخـه بخښـنه وغـواړه، بيشـكه چـي هغـه ډيـر دتوبـې قبلوونكى دى.

(۲) ترجمه: الله ډير لوى دى.

(۳) ترجمه: پاك دى خما لوى پروردګار.

(٤) ترجمه: قبول كړه الله (حمد او ثنا) د هغـه چا چي د هغـه حمد او ثنا يـې وويل.

رکوع څخه سر پورته کوي، که امام وي او که یوازي ځانته وي، او له دریدلو وروسته به «رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْـــداً كَـــثِيراً طَيِّباً مُبَارَكاً فِيهِ، مِلْءَ السَّمَاوَاتِ وَمِلْءَ الأَرْضِ، وَمِلْءَ مَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ»[1] وایي.

او که مقتدي وو، نو دپورته کیدو په وخت کي به «رَبَّنا وَلَكَ الحمدُ...» تر آخره پوري وایي.

۸- بیا به د «الله أكبر» په ویلو سره سجدي ته ولاړ شي، پداسي حال کي چي متان* (یا څنګلي) به یي له بغلونو څخه، او ورنونه* به یي له لینګو* څخه لیري وي، او سجده به پر اوو اندامونو* باندي کوي: تندی

(۱) ترجمه: اې زمونږ پروردګاره! تا لره ډېر غوره ستاینه ده، ستاینه ډېره زیاته، پاکه، او مبارکه، د آسمانونو او ځمکي او د هغوی تر مینځ د مخلوقاتو د ډکوالي په اندازه، او په اندازه د ډکوالي د هغه شیانو چي تا وروسته غوښتي دي.

له پوزي سره، دواړه وړغوي*، ځنګنونه، دپښو دګوتو شاوي، او «سُـــبحانَ ربيَ الأعلی»(١) به دري واره او يا زيات وايي، او چي کومه دوعا يي خوښه وي هغه به زياته لولي.

٩- بيا به د «الله اکبر» په ويلو سره له سجدي څخه سر راپورته کوي، او پر چپه پښه به کښيني، او ښی* پښه به دَرَوي*، او لاسونه به پر ورنونو او ځنګنونو باندي ايږدي، او «رَبِّ اغْفِـــرْ لِـــي وَارْحَمْنِي وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي وَاهْدِنِي وَاجْبُرْنِي»(٢) به وايي.

١٠- بيا به د «الله اکبر» په ويلو سره دوهمه سجده کوي، په کوم ترتيب سره چي يي لومړی سجده وکړه،

---

(١) ترجمه: پاك دی ځما لوی پروردګار.

(٢) ترجمه: الهي! ما ته بخښنه وکړې، او په ما رحم وکړې، او ما ته عافيت راکړې، او روزي را ته راکړې، او هدايت را ته وکړې، او نقصان مي پوره کړې.

او پدي ډول سره يې يو رکعت پوره او بشپړ شو.

۱۱- بيا به د «الله اکبر» په ويلو سره دوهم رکعت ته پورته کيږي.

۱۲- بيا به «الحمد لله..» تر آخره پوري وايي، بيا به دقرآن کريم يو سورت وروسته وايي، بيا به رکوع ته ځي، بيا به له رکوع څخه راپورته کيږي، بيا به دوه سجدي کوي، په هماغه ترتيب سره لکه څرنګه چي يي په لومړي رکعت کي وکړ.

۱۳- وروسته لدې نه چي ددوهمي سجدې څخه سر را پورته کړي هماغسي به کښيني لکه څرنګه چي ددوو سجدو په مينځ کي کښيناستلی* وو، بيا به «التَّحِيَّاتُ لله وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلاَمُ عَلَينَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لاَّ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ»[1] ووايي.

---

(۱) ترجمه: ژبني او بدني او مالي عبادتونه ټول الله لره دي، سلام او د الله =

کـه چـيري لمونـځ دوه رکعتـيز وو لکـه د سـهار، جمعـي، او يـا اختـر لمونـځ نـو تـر اخره به ناست وي او د «التحيات..» وروستـه به «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّـــكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِـــيدٌ»(١) ووايـــي، او له څلورو شيانو څخـه بـه پناه غـواړي او داسي بـه وايـــي: «اللَّهُـــمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ

رحمت او برکتونه دي وي پر تا اې پيغمبره! سلام دي وي پر مونږ او د الله پر نيکو بندګانو، زه شاهدي ورکوم چې بيله الله نه بل د عبادت وړ معبود* نشته، او شاهدي ورکوم چې محمد د الله بنده او پيغمبر دی.

(١) ترجمه: الهي! پر محمد او د محمد پر اهل وعيال درود وليږه، لکه څنګه چې دي پر ابراهيم ﷺ او د ابراهيم ﷺ پر اهل و عيال درود ليږلی دی، په رښتيا سره ته ستايلی شوی، د لويي خاوند يې، او برکت نازل کړه پر محمد او د هغه پر اهل وعيال باندي، لکه څنګه چې دي برکت نازل کړی دی پر ابراهيم ﷺ او د هغه پر اهل وعيال باندي، په رښتيا سره ته ستايل شوی، د لويي خاوند يې.

عَـــذَابِ جَهـــنَّمَ، وَمِـــنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَـــاتِ، ومِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ»[١] ، او بیا به دخپل ځان لپاره ددنیا او اخرت دخیر غوښتلو دوعا کوي، او دا (دوعاګانې او اذکار) په فرضي او نفلي لمونځونو دواړو کې ویل کیږي.

بیا به په «السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ»[٢] ویلو سره ښي طرف ته سلام ګرځوي، او بیا به په «السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ» ویلو سره چپ طرف ته سلام ګرځوي.

او که لمونځ دري رکعتیز وي لکه دماښام لمونځ، او یا څلور رکعتیز وي لکه دغرمي، مازدیګر، او ماسخوتن لمونځونه، نو د لومړی ناستي له

(١) ترجمه: الهي! زه په تا سره پناه غواړم د دوزخ له عذاب څخه، او د قبر له عذاب څخه، او د ژوند او مرګ له فتنو څخه، او د مسیح دجال د فتنې د شر څخه.

(٢) ترجمه: سلام (سلامتیا) او دالله رحمت دي وي پر تاسي.

«التحـــيات..» نـه وروسـتـه بـه «الله اكبر» ووايـي او وبـه دريـږي، او بـيا بـه «الحمد لله..» يوازي ووايي: او بيا به رکوع او سجده وکړي، لکه څرنګه چي يي په اولو دوو رکعـتونو کـي وکـړه، بـيا بـه پـه همـدا ډول سـره څلـورم رکعت کوي، ليکن له سجدي نه وروسته به د «تَوَرُّك» پـه شـکل کـښيـنـي، او هغـه داده چـي ښی پښـه ودَرَوي، او چـپه پښـه بـه تـر هغـه لانـدي کـښيـږدي، او کـوناتـي بـه پـر ځمکـه کـښيـږدي، او بـيا بـه «التحـــيات..» ووايـي، دمابـنـام پـه دريـم رکعـت کـي، او دغرمـي، مازديګر او ماسخوتن په څلورم رکعت کي، او بيا به پر پيغمبر ﷺ باندي درود «الـــلهمَّ صَلِّ..» وايـي، او کـه وغـواړي نو دوعـا دي وکـړي، او بـيا بـه ښـی او چـپ طرف تـه سلام وګرځوي لکه څرنګه چي مخکي بيان وشو.

او پدي ترتيب سره يي لمونځ پوره او بشپړ شو.

د جماعت* لمونځ

دجماعت لمونځ په یوازي لمونځ باندي اوویشت درجي زیات فضیلت او غوره والی لري، لکه څرنګه چي له ابن عمر رضي الله عنهما څخه په بخاري کي روایت دی چي پیغمبر ﷺ فرمایي: «لقد هممْتُ أن آمرَ بالصلاةِ فتُقامَ ثم أُخالفَ إلى قومٍ في منازلِهم لا يشهدونَ الصلاةَ في جماعةٍ فأُحرقَها عليهم».

ترجمه: په ربنتیا سره چي ما اراده وکړه چي امر وکړم چي لمونځ ودرول شي (اقامت وویل شي)، اوبیا زه دهغو کسانو کورونو ته لاړ شم چي دجماعت لمونځ ته نه راځي، او (کورونه یي) ورباندي وسوځوم. (دا حدیث بخاري او مسلم روایت کړی دی).

نو که چیري دجماعت لمونځ پریښودل لویه ګناه نه وای، پیغمبر ﷺ به دوی دکورونو په سوځولو سره نه تهدید* کولای. او الله جل جلاله فرمایي: ﴿وَأَقِيمُواْ الصَّلَاةَ

وَآتُواْ الزَّكَاةَ وَارْكَعُواْ مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾ [بقرة: ٤٣]

ترجمه: او لمونځ بنسه اداء کړئ، او زکات ورکړئ، او له رکوع کونکو سره رکوع وکړئ (یعني له لمونځ کونکو سره لمونځ وکړئ).

دجُمعې لمونځ

اسلام همیشه یووالی او وحدت خوښوي او هغه ته (خلګک) رابولي*، او اختلاف بد ګڼي او له هغه نه کرکه او نفرت کوي، او هیڅ داسي کار نشته چي دمسلمانانو په مینځ کي دیووالي او وحدت درامینځ ته کیدو په لاره کي مثبت رول* ولري، او اسلام (مسلمانان) هغه ته دعوت او تشویق کړي نه وي، او په هغه سره یې امر نه وي کړی.

دجمعي ورځ دمسلمانانو لپاره داختر ورځ ده، چي په هغې کي دالله ﷻ یادونه او تعظیم کوي، او ددنیا له کارونو او مصروفیتونو نه لیري په مسجدونو کي راغونډیږي، تر څو دالله ﷻ درضا لپاره دهغه له فرائضو څخه یوه مهمه فریضه او وجیبه* په ځای کړي، او دخطیبانو او عالمانو هغه لاربنودونو او ارشاداتو ته غوږ کښیږدي، کوم چي په خطبه کي یې

وړانـدي کـوي، او خطـبه هغـه اوونـيز (هفـتـه وار) درس دی چي خطيـب دهغـي پواسـطي سره اوريدونکي دالله ﷻ توحـيد تـه رابولـي*، او هغـوی تـه نـوی ژونـد ورکـوي، او دالله او پيغـمبر ﷺ محبـت او اطاعـت تـه چمـتووالی يـي پـه زړونـو کـي بـيا تـازه کـوي، الله ﷻ فـرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِي لِلصَّلَاةِ مِن يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنـتُمْ تَعْلَمُـونَ * فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْـتَغُوا مِن فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [الجمعة: ٩-١٠]

تـرجمه: ای مومـنانو کلـه چـي دجمعـي پـه ورځ د(جمعـي) لمانځـه لـپاره اذان وشـي، نـو دالله وذکـر (لمانځـه) تـه ورودانګـی*، او پلـورل* (او پـيرودل)* پـريږدی، دا ستاسـو لـپاره ډيـره غـوره ده کـه تاسـو پوهيدلاست، او چي کلـه لمونځ اداء شي، نو په ځمکه

کي خواره* شي، او دالله فضل وغواړی، او الله په ډیرو یادوولو سره یاد کړی، ژر دی چي کامیابه به شي.

او دجمعي لمونځ پر هر مسلمان نر او ښځي باندي فرض دی، کله چي بالغ* ازاد او مقیم* وي، او پیغمبر ﷺ همیشه هغه اداء کړی دی، او دهغه چا لپاره یي ډیره سخته سزا ټاکلي ده چي هغه نه اداء کوي، پیغمبر ﷺ فرمایي: «لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمُ الْجُمُعَاتِ أَو لَيَخْتِمَنَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ ثُمَّ لَيَكُونَنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ».

ترجمه: دجمعي لمونځونو پریښودلو نه دي خلک په کلکه ډډه وکړي، او (که داسي ونکړي نو) الله ﷻ به ددوی په زړونو باندي (دغفلت) مُهر* (ټاپه) لګوي، نو بیا به دغافلانو (ګمراهانو) له جملي نه وي. (دا حدیث مسلم روایت کړی دی).

او فرمايي: «مَــنْ تَرَكَ ثَلاثَ جُمَعٍ تَهَاوُناً طَبَعَ اللهُ عَلَى قَلْبِهِ».

ترجمه: څوك چي دري جمعي (لمونځ) دسستۍ او تنبلۍ په وجه پريږدي، الله ﷻ به دهغه په زړه باندي (دغفلت) مُهر (ټاپه) ولګوي.

دجُمعي لمونځ دوه ركعته دى، چي يو مسلمان به يي په إمام پسي دمسلمانانو سره يوځاى په جَمعه كي اداء كوي.

دجُمعي لمونځ بيله جَمعي څخه نه صحيح كيږي، نو مسلمانان به سره يو ځاى راغونديږي، او إمام به دوى ته خطبه وايي او نصيحت او لارښودنه به ورته كوي، او دخطبي په وخت كي خبري كول ناروا دي، ان تردې كه خپل ملګري ته ووايي چي: مَه، يا چوپ شه، نو دا هم بيځايه (او ممنوع) كار دى.

دمسافر لمونځ

الله ﷻ فرمايي: ﴿يُرِيدُ اللّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلاَ يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ﴾ [البقرة: ١٨٥]

ترجمه: الله ﷻ ستاسو لپاره اسانتيا غواړي، او تاسو ته تکليف نه غواړي.

همدا راز اسلام داسانتيا او سهولت دين دی، او الله ﷻ هر څوك دخپل وس سره سم* مُکلف کوي، او دداسي كار امر ورته نکوي چي په هغه نشي توانيدلای*، او له دې امله چي په سفر کي هم دمشقت او تکليف اټکل دی، نو الله ﷻ په هغه کي دوه شيان داسانتيا لپاره روا کړيدي:

لومړی: دلمانځه لنډول (**قصر کول**):

پداسي ډول سره چي څلور رکعتيز لمونځ به دوه رکعته کوي، نو که چيري ته مسافر وې نو دغرمي، مازديګر او ماسخوتن لمونځ دوه رکعته وکړه، او

دمابنام او سهار لمونځ په خپل حالت پاتې کیږي یعني په هغې کې قصر نشته.

دلمانځه لنډول دمسلمانانو لپاره دالله ﷻ له طرف نه یوه اسانتیا او رخصت دی، او الله ﷻ داسانه حکمونو (رخصتونو) په ځای کول هماغسې خوښوي لکه څنګه چې دګران حکمونو (عزیمتونو) په ځای کول خوښوي.

دسفر په حکم کې: دموټر*، الوتکې، کښتۍ*، ریل ګاډی، ځارویو*، او یا پښو سره سفر کول برابر دي، دې ټولو ته سفر ویلې کیږي، او لمونځ پکښې کې لنډ کیږي، تر څو چې سفر دګناه په مقصد نه وي (چې په هغه کې دلمانځه لنډول روا ندي).

دوهم: ددوو لمونځونو یوځای کول:

مسافر ته روا دي چې دوه لمونځونه یو ځای په یوه وخت کې وکړي، نو دغرمې او مازدیګر لمونځونه به یوځای کوي، او همدا رنګه دمابنام او ماسخوتن

لمونځونـه بـه يوځـای کـوي، او ددوارو لمونځونو وخت به يـو کـوي، خـو دواړه لمونځونه به يوله بل څخه بېل* اداء کـيږي، لومـړی بـه د غرمـي لمونـځ کـوي بـيا بـه وروسـي سمدسـتي* دمازديگـر لمونـځ کـوي، يـا اول دماښـام لمونـځ او وروسـي بـه سمدسـتي دماسـخوتن لمونځ کوي.

او ددوو لمونځـونو يوځـای والـی يـوازي* او يوازي دغرمـي او مازديگـر، او دماښـام او ماسخوتن په مينځ کـي وي، مـثلاً دسـهار او غرمـي، يـا دمازديگـر او ماښام لمونځونه يوځای کيدلای نشي.

(دلمانځه نه وروسته) مسنونه اذکار (او دعاګانې)

دلمونځ کونکي لپاره سنت دي چې دلمانځه نه وروسته دري ځلې «أستغفر الله» ووايي، او بيا به دا (دعا) وايي: «اللّهُمَّ أنتَ السَّلامُ، ومنْكَ السّلامُ، تَبارَكْتَ يا ذَاالجَلالِ وَالإكْرَام، لا إلَهَ إلا اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَديرٌ، اللّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ»[1]، او دري ديرش ځلې به «سُبْحَانَ اللهِ»، «الْحَمْدُ للهِ»، «اللهُ أَكْبَر» وايي، او سل ځلو پوره کولو لپاره به «لا إلَهَ إلا اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ،

---

(١) ترجمه: د ثنا، ستاينې او لويي څښتن دي، دا وينا ډيره حق ده چه بنده يې کوي (او مونږ ټول ستا بندګان يو) چه اې زما الله څوك منع کوونکي نشته د هغه څه چه ته يې ورکوې، او نه ورکوونکي شته د هغه څه چه ته يې نه ورکوې، او ستا په وړاندې مالدار ته د هغه مال ګټه نه رسوي.

وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»(١) وايي.

او (بیا به) آیت الکرسي، «قل هو الله أحد..»، «قل أعوذ برب الفلق..»، او «قل أعوذ برب الناس..» وايي.

او ددغه دریو سورتونو دري ځل ویل دسهار او ماښام دلمانځه څخه وروسته مستحب دي، لکه څرنګه چې دماښام دلمانځه وروسته مستحب دادی چې دمخکینې اذکارو وروسته دا دعا هم لس ځل وواي: «لا إِلَهَ إلا اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»(٢).

او دا اذکار ویل ټول سنت دي او فرض ندي.

---

(١) ترجمه: بیله الله نه بل د عبادت وړ معبود نشته، هغه یو دی، شریك نلري، هغه لره (دکائناتو) ټولواکي او پوره غوره ستاینه ده، او هغه پر هر څه قادر دی.

(٢) ترجمه: بیله الله نه بل د عبادت وړ معبود نشته، هغه یو دی، شریك نلري، هغه لره (دکائناتو) ټولواکي او پوره غوره ستاینه ده، ، ژوند ورکوي، او مرګ راولي، او هغه پر هر څه قادر دی.

دفرضو سره سنت لمونځونه (سنت راتبه)

دهر مسلمان نارینه او ښځي* لپاره سنت دي -که چیري هغه مسافر نه وي- دفرضو څخه پرته ددوولس رکعته لمونځ اهتمام وکړي، او هغه دادي:

څلور رکعته دغرمي دلمانځه څخه مخکي، او دوه رکعته وروسته، او دوه رکعته دماښام دلمانځه څخه وروسته، او دوه رکعته دماسخوتن دلمانځه څخه وروسته، او دوه رکعته دسهار دلمانځه څخه مخکي.

له أُمّ المومنین أمّ حبیبه رَمْلَه بنت أبي سفیان ﷺ نه روایت دی وایي: دپیغمبر ﷺ نه مي واوریدل چي فرمایي: «مَا منْ عَبْد مُسْلم يُصَلّي لله في كُلِّ يَوْمٍ ثنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَطَوُّعاً غَيْرَ الْفَرِيضَة إلاَّ بَنَى اللهُ لَهُ بَيْتاً في الْجَنَّة، أَوْ إلاَّ بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ في الْجَنَّة».

ترجمه: هیڅ یو مسلمان بنده به نه وي چي په ورځ کي دفرضو څخه پرته دوولس رکعته بیله فرضو څخه

نفل لمونځ وکړي، مګر دا چي الله ﷻ به هغه لره په جنت کي يو کور جوړ کړي، او يا به هغه لره په جنت کي يو کور جوړ شي. (دا حديث مسلم روايت کړی دی).

اما په سفر کي به پيغمبر ﷺ دغرمي، مابنام، او ماسخوتن سنت نکول، خو دسهار سنت، او وتر به يي نه پريښودل، او دپيغمبر ﷺ (طريقه) زموږ لپاره داقتداء او پيروۍ غوره نمونه ده، الله ﷻ فرمايي: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ [الأحزاب: ٢١]

ترجمه: بيشکه چي دپيغمبر ﷺ (په طريقه او سنتو کي) ستاسو لپاره غوره اقتداء او پيروي ده.

او پيغمبر ﷺ فرمايي: «صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي».

ترجمه: په کوم ډول چي ما ګورۍ لمونځ کوم، په هماغه ډول لمونځ وکړۍ.

والله وَلِيّ التوفيق، وصلى الله على محمد وآله وصحبه وسلم،،،

دلهجي داختلاف په صورت کي يوه معنی لرونکي کلمات

چي په کتاب کي راغلي دي

معنی	کلمه
طرفونه، جهتونه	اړخونه
اهميت	ارزښت
اعضاء	اندامونه
ارزښت	اهميت
مړانه وهلی، بلوغ سن ته رسيدلی	بالغ
ښنګری، دپښي ګيتی	بجلکه
جسم، وجود	بدن
شامليدل	برخي لرل
جلا، جدا	بيل
سپي	پښي
خرخول	پلورل
تپوس، سوال	پوښتنه
رانيول، اخيستل	پيرودل
تنظيم، پالنه	تدبير
اداره، پالنه، کنترول	تدبير

کلمه	معنی
تشي بولي	وړې بولي، میتیازي، بولي
توانیدل	قدرت لرل
توپیر	فرق
تهدید	ویروَل، ګواښ ورکول
جماعت لمونځ	په جَمه لمونځ
جنابت	غُسل اوښتل
ځلي	واري
ځنګون	زنګون، ټکی، ټوټکی
ثرګنده	معلومه
څرګنده	ښکاره، ظاهره
څرنګوالی	کیفیت
څنګل	لیچه، مټ
خلګ	خلق
خلیفګان	هغه کسان چي له تیر شوو کسانو نه نمایندګي کوي
خواره	تیت، خپاره
خِیره	ناپاکي، چټلي

معنی	کلمه
نیغ نیول، ولاړول	دَرَول
جهنم، دوزخ	دوږخ
دویم	دوهم
غُل، غتې بولي، دانسان ګندګي او فاضله مواد	ډکي بولي
دعوت کوي، غواړي	رابولي
دزړه خبري، دسر خبري، دزړه خواله	راز ونیاز
تاثیر	رول
نجات ورکول، ساتل	ژغورل
مثل، مانند، همتا، شبیه	ساری
دسهار رڼایي، دسبا کیدلو علامه	سپیدې
ژر، زر، فوراً	سمدستي
سَحَر، سهَر	سهار
مثل	شان
عزت او جلال	شان او شوکت
ګواهي	شاهدي
دمابنام په وخت کي داسمان (اُفُق) سرخي	شفق

کلمه	معنی
نبی	راسته
عناد	دښمني
غوره	بهتر، ښه
غونډول	ټولول، جمع کول
کښیناستل	کیناستل
لاسنیونه	یو بل سره کومك کول
لامبل	غسل کول
لغړیدل	لغښتل، ډډه په ډډه اوړیدل، رغښتل
له مینځه وړي	باطله وي، ورکوي
لینګی	ساق، دبجلکي او ځنګون تر مینځ حصه
مازدیګر	نمازدیګر
مټ	داوږې نه تر څنګل پوري حصه
محکم	ټینګ، کلك
مریان	غلامان
معبود	خدای، هغه څوك یا څیز چي خلګ یي عبادت کوي
مقیم	هغه څوك چي مسافر نه وي، په خپل وطن کي

معنی	کلمه
شا	ملا
ټاپه	مُهر
ګاډی	موټر
پیدا کول	موندل
پریولي، پریمینځي	مینځي
ورغستل، منډه وهل	وردانګل
دلاس تلی	وُرغوی
پټون، ښانګه	ورون
قدرت، توان	وسعه
وبلل	وګڼل
وریښتان	ویښتان
یو څند	یو برابر

دموضوعاتو فهرست

سریزه ۳
لومړنۍ خبري ۵
لومړی رکن: ددې کلمې ویل (لا إله إلا الله محمد رسول الله): ۶
دوهم او دریم رکن: لمونځ کول، او زکات ورکول:.............. ۱۴
څلورم رکن: د رمضان دمیاشتي روژه:....................... ۱۶
پنځم رکن: حج کول دهغه چا لپاره چي د تلو راتلو
طاقت* او قدرت یي ولري: ۱۷
دلمانځه اهمیت* ۱۸
طهارت یا دلمانځه لپاره پاکوالی ۲۶
تیمم وهل....................................... ۲۸
فرض لمونځونه ۳۰
دلمانځه اداء کولو طریقه....................................... ۳۲
د جماعت* لمونځ....................................... ۴۳
دجُمعې لمونځ....................................... ۴۵
دمسافر لمونځ....................................... ۴۹
لومړی: دلمانځه لنډول (قصر کول):....................................... ۴۹
دوهم: ددوو لمونځونو یوځای کول: ۵۰

(دلمانځه نه وروسته) مسنونه اذکار (او دعاګاني)............ ٥٢
دفرضو سره سنت لمونځونه (سنت راتبه)...................... ٥٥
دمؤلف لنډه پيژندنه.. ٥٧
دلهجې داختلاف په صورت کې يوه معنى لرونکې
کلمات.. ٥٨
چې په کتاب کې راغلي دي.................................. ٥٨
دموضوعاتو فهرست.. ٦٣

تعليم الصلاة

تأليف

د. عبد الله بن أحمد الزيد

ترجمة

عبد النافع زالال

باللغة «البشتو»

إدارة أوقاف

صالح عبدالعزيز الراجحي

تعليم الصلاة

تأليف

د. عبدالله بن أحمد الزيد

ترجمة

عبدالنافع زلال

باللغة «البشتو»

مطبعة دار طيبة ـ الرياض ـ ت: ٤٢٨٣٨٤٠

GIFT NOT FOR SALE